

Hazırlayan

Dr. Feridun Tur, SCR | turf@tskb.com.tr

Rapor Tasarımı

Mukaddes Emecen | emecenm@tskb.com.tr

2024 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. her hakkı mahfuzdur.

Bu doküman Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.'nin yatırım bankacılığı faaliyetleri kapsamında, kişisel kullanıma yönelik olarak ve bilgi için hazırlanmıştır. Bu dokümana dayalı herhangi bir işlem yapılması tarafımızdan öngörülen bir husus değildir. Belirtilen görüşler sadece bizim güncel görüşlerimizdir. Bu raporda yer alan bilgileri makul bir esasa dayalı olarak güncelleştirirken, bu konuda mevzuat, uygunluk veya diğer başka nedenlerle amaca uygunluk tam olarak sağlanamamış olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları veya çalışanları, burada belirtilen senetleri ihraç edenlere ait menkul kıymetlerle ilgili olarak bir pozisyon almış olabilir veya alabilir; menkul kıymetler üzerinde opsiyonları olabilir veya ilgili diğer bir yatırıma girebilir; bu menkul kıymetleri ihraç eden firmalara danışmanlık yapmış, hisselerinin halka arzına aracılık veya yüklenim taahhüdünde bulunmuş olabilir.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve/veya bağlı kuruluşları bu raporda belirtilen herhangi bir şirket için yatırım bankacılığı da dahil olmak üzere önemli tavsiyeler veya yatırım hizmetleri sağlıyor veya sağlamış olabilir.

Bu raporun ilgili olduğu yatırım fiyatı veya değeri, direkt veya indirekt olarak, yatırımcıların menfaatlerine ters düşebilir. Döviz kurlarındaki herhangi bir değişimin yatırımın değeri veya fiyatı veya bu yatırımdan sağlanan gelir üzerinde olumsuz bir etkisi olabilir. Geçmişteki performans her zaman gelecekteki performansın kılavuzu olacak demek değildir. Yatırım geliri dalgalanma gösterebilir.

Bu rapor kamuya açık bilgilere dayalıdır. Doğru veya tamam olmayan hiçbir beyan yapılmamıştır. Bu rapor söz konusu menkul kıymetlerin alınması veya satılması için bir teklif, yorum ya da yatırım tavsiyesi değildir veya bu menkul kıymetlerin alınıp satılmasına yönelik bir teklif için de bir istek veya zorlama değildir. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. ve kendisiyle bağlantılı olan diğerleri bahsedilen şirketlerin menkul kıymetleriyle ilgili pozisyon alabilirler veya bu menkul kıymetlerle ilgili işlem yapabilirler, ayrıca bu şirketler için yatırım bankacılığı hizmetleri de verebilirler.

Herhangi bir yatırım kararı yatırımcının tamamıyla kendi kişisel seçimine dayanmalıdır. Bu rapordaki bilgiler herhangi bir yatırım tavsiyesi olmayıp, raporda yer alan firmalara yatırım yapılmasından ötürü Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. hiç bir sorumluluk kabul etmez.

Yükte Hafif Pahada Ağır

“Doğa Pozitif” Çerçeveye Ekonomik Bakış

“Yaşanabilir bir Dünya bırakmak” sözü ne kadar da yaygın kullanılıyor. Bu söz aslında Dünya’nın hali hazırda yaşanabilir olduğunu varsayıyor ve bizlere gezegenimizi gelecek nesillere bu şekilde bırakmamız yönünde bir çağrı taşıyor. Halbuki Science Advances dergisinde yeni yayımlanan bir makale bu varsayımın artık geçerli olmayabileceği hakkında bir uyarı adeta. Çalışma, insanların gezegende sağlıklı yaşayabilmesi için tanımlanan 9 sınırın 6’sının hali hazırda aşıldığına işaret ediyor (Richar vd., 2023). Sınırları aştıysak, girişteki sözü de yeniden ele almak anlamlı: **Gelecek nesillere yaşanabilir bir Dünya bırakmak, önce bugün Dünya’yı yeniden yaşanabilir kılmayı gerektiriyor.** Bunu yapmaya insanlık olarak gezegenimizi yaşanabilir olmaktan nasıl çıkardığımızı ve nasıl yeniden yaşanabilir kılacağımızı tartışmakla başlayabiliriz.

Geçtiğimiz yılın Ekim ayında gerçekleşen yıllık toplantılarda Dünya Bankası (DB) misyonunu “yoksulluğun **yaşanabilir bir Dünya’da** azaltılması” şeklinde değiştirdi. İklim kriziyle mücadeleyi ana görev alanının içine dahil etmesi beklenen DB’nin “yaşanabilir bir Dünya” ifadesini seçmesi dikkate değer. Çünkü yaşanabilir bir dünya kurmak iklim krizi kapsamındaki azaltım ve uyum ihtiyacının ötesinde bir kavrayış getirirken, aynı zamanda iklim krizi yaklaşımının sınırlarına işaret ediyor.

Bu oldukça büyük bir açılım olmaya aday. Öyle ki, amaç, konuyu iklim finansmanını artırmaktan, sürdürülebilirlik arayışlarını hızlandırmaktan, seragazi salımlarını azaltmaktan ya da iklim krizinin etkilerine yönelik uyum yatırımları yapmaktan öte bir çerçeveye doğru genişletiyor.

Çerçevadaki bu genişleme amacın “iklim krizi”yle mücadeleden “ekosistem krizi”yle mücadeleye doğru kayabileceği bir gidişata işaret ediyor. Ekosistem krizi derken, dünyanın yaşadığı sıkıntıların iklim krizini kapsayan ama bununla sınırlı olmayan öğeleri olduğunu kastediyoruz (TSKB Ekonomik Araştırmalar, Aralık 2023). Nitekim COP 28’de gerçekleşen oturumlardaki tartışmaların da iklim odaklı yaklaşımın yetersiz kaldığı noktalara işaret ettiğini gözlemledik (Tur & Hakyemez, 2023). Artık iklim koşullarındaki kötüleşmeyi yönetmek ya da durdurmanın ötesinde, üretim tarzımızın yarattığı hasarı tersine çevirmeyi tartışacağız. Üretim süreçlerinin “doğa pozitif” olmasına, “fiyat istikrarı ve finansal istikrar ile çelişmeyen ekosistemi onarıcı ekonomi politikaları”na (Ünüvar, 2023) ihtiyaç duyuyoruz. Dünyayı yeniden yaşanabilir kılmak üzerine iktisatçı perspektifinden kafa yormak için önce doğanın üretim sistemimizdeki konumunu ortaya koymak gerekiyor.

Doğa Pozitif Ne Demek?

aKavramın biyoçeşitlilik kaybının yaratacağı ekonomik ve finansal risklerin daha fazla dikkate alınmasıyla birlikte yaygınlaştığını söyleyebiliriz (World Economic Forum, 2020). 2021 yılında G7 zirvesinde "... Dünyamız sadece Net Sıfır değil, aynı zamanda doğa pozitif de olmalı..." ifadesine yer verilmesi (G7, 2021), kavramın politik arenada da karşılık bulduğunun bir göstergesi. Yaygınlaşan kullanıma karşın doğa pozitif'in üzerinde uzlaşılan net bir tanımı olduğunu söylemek zor. Ancak farklı kurumların tanımlarındaki kavramsal çerçevede kesişen boyutlar olduğu görülüyor. Örneğin Bilim Temelli Hedefler Girişimi (SBTi) Doğa Pozitif yaklaşımın öğelerinde doğa üzerindeki baskıyı hafifletmek için kolektif eylemin önemine ve doğayı onarmaya atf verirken; Birleşmiş Milletler Çevre Programı doğa pozitif bir ekonomiyi, büyümenin sosyal ilerleme ve çevre koruma sağladığı sürece değerli olduğu yaklaşımından yola çıkarak tanımlıyor.

aDünya Ekonomik Forumu ise doğa pozitif bir yapılı çevre tasarlanırken sadece insanları değil tüm ekosistemi merkeze alan bir bakış açısının önemine vurgu yaparken, doğa pozitif enerji geçişinin, sadece iklim hedeflerine değil doğa ile ilgili hedeflere de katkı sağlama gereğinin altını çiziyor. Doğa pozitif yaklaşım, doğayı onarmaya odaklı, biyoçeşitlilik üzerindeki etkileri dikkate alan bir kavramsal çerçeveye işaret ederken, sonuç odaklı tanımlarda da doğa ve biyoçeşitlilik kaybını durdurmaya ve tersine çevirmeye odaklanıldığı görülüyor (Ermgasse, et al., 2022).

Yükte Hafif Pahada Ağır

Doğadan edinilen kaynaklar, ya da ekosistemin sağladığı hizmetler diyebiliriz, pek çok üretim sürecinde doğrudan ya da dolaylı şekilde girdi olarak kullanılıyor. Yeraltı-yerüstü suları, suyun ve toprağın sağladığı filtrasyon, polenleşme, su, hava ve toprak kalitesi, erozyon kontrolü ilk akla gelen ekosistem hizmetleri arasında. Üretim süreçlerinin önemli bir kısmında bu hizmetler doğrudan kullanılıyor olsa da, bazı hizmetlerin kullanıldığının farkında olunmayabiliyor. Veya bu hizmetlerin doğadan her zaman, sınırsız ve bedelsiz temin edilebileceği gibi bir yanılgı oluşabiliyor. Şimdiye kadar bedelsiz ya da küçük bir bedelle temin edilen bir ekosistem hizmetinin hep bu şekilde temin edilmeye devam edilebileceği yanılgısı, doğayı kullanmanın bedelinin sınırlı, yani “yükte hafif” olmasıyla sonuçlanabiliyor. Halbuki ekosistem hizmetlerine duyarlı ekonomik faaliyetlere baktığımızda, hizmetlerin temininde yaşanacak bir aksamanın “pahada ağır” sonuçlar yaratabileceğini biliyoruz.

Peki ne kadar ağır?

Dünya Bankası ekosistemlerde yaşanacak kısmi bir çöküşün¹ bile 2030 yılı itibarıyla küresel üretimin %2,3'üne mal olabileceğine işaret ediyor (World Bank, 2021a). Bu etkinin parasal değerine ilişkin tahmin ise **2,7 trilyon dolar** seviyesinde. Pahada ağır olduğunu kabul edebiliriz o halde.

Konunun bir başka boyutu da etkilerin eşit olmaması. Çalışma, Kuzey Amerika'nın üretiminin %0,5'i kadar üretim kaybı yaşayabileceğini vurgularken, düşük gelirli ülkelerin üretiminin %10'u, orta-düşük gelirli ülkelerinse %7,3'ü kadar bir kayıp yaşayabileceklerine işaret ediyor. Eşit olmayan bu etkiler, düşük gelirli ülkelerde başta üretim, istihdam ve gıda güvencesi olmak

üzere pek çok alanda telafisi daha zor, daha yıkıcı sonuçlar doğurabilecek. Ekosistemin kırılabilirliği azalmadığı takdirde bu ülkeler gelişme yolunda ilerlemekte, bir üst gelir grubuna yakınsamakta zorlanacak, ekosistemde yaşanan tahribat göçleri tetikleyecek ve bir vadede yaşanan sorunlar ülke sınırlarını aşan bir boyut kazanacak.

PwC tarafından yapılan bir başka çalışma **dünya ekonomisinde bir yılda üretilen değer**in %55'inin (yaklaşık **58 trilyon dolar**) orta ve yüksek derecede doğaya bağlı olduğunu vurguluyor ve tarım, ormancılık, gıda ve inşaat sektörlerinin doğrudan işlemlerinin tamamının yüksek ölçüde doğaya bağımlı olduğuna dikkat çekiyor (PwC, 2023). Üretimdeki doğaya bağımlılığın yansımaları piyasalarda da görülebiliyor. PwC aynı çalışmasında dünyadaki en büyük 19 borsada kayıtlı firmaların piyasa değerleri toplamının yarısından fazlasının ekosistem ve biyoçeşitliliğin sağlıklı işlemesine duyarlı olduğuna işaret ediyor. Dünya Bankası ise 20 gelişen ülkeye ilişkin yaptığı çalışmada bu ülkelerdeki bankacılık kredi portföyünün yaklaşık yarısının en az bir ekosistem hizmetine yüksek veya oldukça yüksek ölçüde duyarlı olduğunu tespit ediyor (World Bank, 2023). Ekosistem hizmetleri ve biyoçeşitlilik üzerinden takip edilecek bu riskler, gelecek nesiller için önemli olmaktan da önce, bizler için üretim, istihdam, yatırım ve piyasalar üzerinden güçlü etkiler yaratma potansiyeli taşıyor.

¹ Ekosistem çöküşü, ekosistemin ve ekosistem hizmetlerinin temel tanımlayıcı özelliklerinin ortadan kalkması anlamında kullanılıyor.

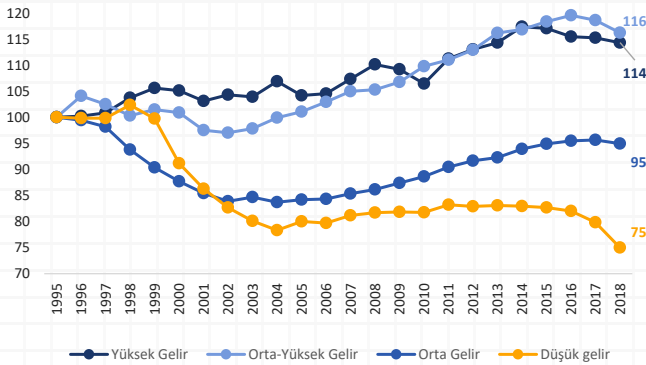
Doğanın Varlığının Ederi

Doğal kaynak varlığının büyüklüğünü karşılaştırılabilir şekilde sayısallaştırmak konusunda Dünya Bankası'nın 2021 yılında yayınladığı *Ulusların Değişen Serveti* isimli çalışma (World Bank, 2021b) önemli bir katkı sunuyor. Servet öğelerinin içinde doğal kaynaklara ayrı bir başlık açan çalışma, 1995-2018 döneminde 146 ülke için yenilenebilir doğal sermayenin dolar karşılığını hesaplıyor. Çalışmada doğal kaynakların servet bileşeni olarak ele alınması ve bu alanda ülke karşılaştırmalı, zaman boyutu olan bir sayısallaştırma içermesi oldukça önemli. Verilerin 2018'de sonlanması ise sonuçların gidişatına ilişkin güçlü bir uyarı niteliği taşımasını değiştirmiyor.

Çalışmanın veri setinde dikkat çeken birkaç önemli noktayı paylaşayım;

- Kişi başına yenilenebilir doğal sermaye tüm gelir gruplarında son dönemde azalıyor (Grafik 1),
- Düşük gelir grubundaki ülkeler kişi başına yenilenebilir doğal sermaye kaynaklarında 1995 yılının %25 altında,
- Aynı göstergede orta gelirli ülkeler ise %5 kayıp yaşamış durumda,
- 146 ülkenin 84'ünde kişi başına yenilenebilir doğal sermaye inceleme döneminde azalmış,
- **3 yıl aralıksız kayıp yaşayan ülke sayısı 2015'te 3 iken, 2018'de 23'e çıkmış.**

Grafik 1: Kişi Başına Yenilenebilir Doğal Sermaye
(1995=100)

Kaynak: WB CWoN, TSKB Ekonomik Araştırmalar

Türkiye de söz konusu çalışmada incelenen ülkeler arasında. Çalışmanın bulguları Türkiye'nin 1995-2018 arasında kişi başına makine, ekipman ve binaları kapsayan üretilmiş sermayesinin %142 arttığına, buna karşın kişi başına yenilenebilir doğal sermayesinin %20,1 azaldığına işaret ediyor. Bu kalemde 2006 yılından beri ılımlı bir toparlanma kaydedilse de halen 1995 seviyesinin altında kaldığı görülüyor.

Aynı veri setine dayalı bir başka çalışmada ise kişi başına toplam servette düşüş yaşayan ülkelerin, genellikle yenilenebilir doğal sermayelerinde de erozyon yaşayan ülkeler olduğuna işaret ediliyor (Voegele, 2021). Bu vurgu **doğal sermayeyi erozyona uğratarak ekonomik büyüme sağlamanın (ekonomik büyüme-doğal sermaye ödünleşmesinin) sınırlarına ulaştığımız anlamına geliyor.** Veri 2018'de bitse de, her geçen yıl gezegenin sıcaklığının yükselmeye devam ettiğini, aşırı hava olayları, kuraklık ve sellerin miktarının ve şiddetinin arttığını göz önüne alınca, doğal sermaye azalışına ilişkin eğilimin sürmesi yönündeki baskı faktörlerinin arttığını biliyoruz. O zaman doğanın "varlığının ederi"nin yanında "yokluğunun bedeli"ni de izlemeliyiz.

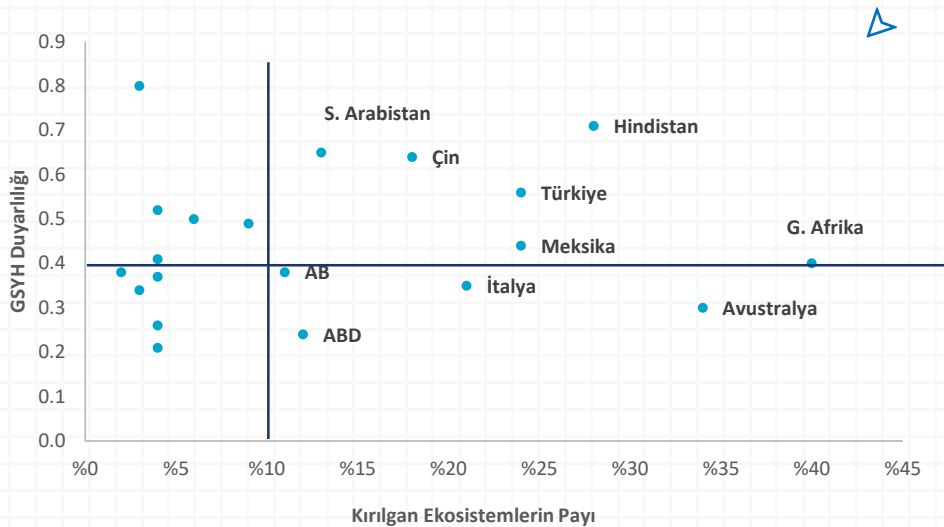

Doğanın Yokluğunun Bedeli

Ekosistemin sağlıklı şekilde kendini yenileyebilmesi, ekosistem hizmetlerine doğrudan ya da dolaylı olarak duyarlı olan faaliyetleri etkiliyor. SwissRe'nin biyoçeşitlilik azalışı ve ekosistem çöküşü risklerine ilişkin yaptığı çalışma risklerin dünya genelinde yaygın olduğuna işaret ediyor (Swiss Re, 2020). Dünyadaki ülkelerin beşte birinin biyoçeşitlilik azalışının da etkisiyle ekosistem çöküşü riskiyle karşı karşıya olduğu uyarısını yapan çalışma, G20 ülkelerinde kırılğan ekosistemin payı ve ekonomik büyümenin sağlıklı işleyen ekosistemlere ne kadar duyarlı olduğunu da analiz ediyor (Grafik 2).

G20'de Avustralya, İtalya, ABD ve AB ülkeleri kırılğan ekosistemlerin payının median değerinde olduğu gelişmiş ülkeler. Ancak bu ülkelerde büyümenin sağlıklı işleyen ekosistemlere duyarlılığı görece düşük. Grafik 2'de sağ üst kadrındaki ülkelerde ise hem kırılğan ekosistemlerin payı yüksek hem de büyümenin ekosistemlere duyarlılığı. Türkiye de bu gruptaki ülkeler arasında yer alıyor. Dolayısıyla çalışmanın bulguları ekosistem krizinin yarattığı risklerin Türkiye için dikkatle ele alınması gerektiğine işaret ediyor.

Grafik 2: G20'de Kırılğan Ekosistemler ve GSYH Duyarlılığı*

Kaynak: SwissRe, TSKB Ekonomik Araştırmalar
* median değerlere göre kadrantlara ayrılmıştır.

Doğa Pozitif Yaklaşım Geçiş

Üretim sistemimizin mevcut haliyle gezegenimizin sınırlarını zorladığı ve hatta bazı kalemlerde aştığı ortada. Bu durum, gıda güvenliği, gıda güvencesi, su kaynaklarına erişim, temiz hava hakkı gibi pek çok toplumsal refah göstergesini olumsuz etkileme riski yaratıyor. Ancak bununla sınırlı da değil. Doğanın tahrip edilmesi makro ve finansal istikrar üzerinde de risk doğuruyor. Bu risklerin yönetilebilmesi ve azaltılabilmesi için kaynakların sürdürülebilir kullanımının ötesinde bir çerçeve gerekiyor. Bir başka ifadeyle sürdürülebilirliğin ötesinde, onarıcı (regenerative) bir yaklaşımı benimsemek gerekiyor. Üretim ve yatırım kararlarının içinde doğaya zarar vermemenin ötesinde olumlu katkı sağlayan, “doğa pozitif” bir yaklaşım uluslararası politika yapımcılar ve finans kuruluşları nezdinde de ağırlığını artırıyor.

2022 yılının Aralık ayında gerçekleşen 15’inci Birleşmiş Milletler Biyoçeşitlilik Konferansı’nda (COP 15) uzlaşılan Kunming-Montreal Küresel Biyoçeşitlilik Çerçeve dokümanı, konuya ilişkin uluslararası boyutta atılan önemli bir adım. Bu doküman ile ülkeler 2030 yılına kadar biyoçeşitlilik kaybını durdurmayı ve tersine çevirmeyi amaçlarken, 2050 yılına kadar da dünyanın doğayla uyum içinde olacağı bir küresel vizyona ilişkin yol haritası ortaya koyuyor. Doğanın üretim, yatırım ve finansman bağlantısını ortaya koymaya yönelik bir başka adım da Doğayla Bağlantılı Finansal Beyanlar Görev Gücü’nün (TNFD) kurulması. Karar verme mekanizmasının içine doğayı dahil etme yönünde atılan bu adımlar ile, alınan iktisadi kararların “doğayı nasıl etkilediği” ve “doğadan nasıl etkilendiği”nin ortaya koyulması, tespit edilmesi, ölçülmesi ve bu etkilerin yönetilmesi sürecinde ilerleme kaydedileceği görülüyor.

Doğa ile çift yönlü etkileşim, yatırım kararı ve finansman aşamalarında izlenecek/ değerlendirilecek bir faktör oldukça, doğa üzerindeki olumlu ve olumsuz etkiler de tespit edilebilir hale gelecek. Örneğin, Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın (UNEP) Doğa İçin Finansmanın Durumu başlıklı raporunda küresel üretimin %7'sine yakın bir tutarın her yıl doğa üzerinde negatif etki doğuran alanlara yatırım için kullanıldığında işaret ediyor (UN Environment Programme, 2023). Yaklaşık 7 trilyon dolar tutarındaki bu rakama karşılık, doğa temelli çözümlere ise sadece 200 milyar dolar ayrıldığı tespit ediliyor.

Doğaya hasar vermeyen, ekosistemi onaran, biyoçeşitlilik kaybı yaratmayan yatırımların finansmanı da ajandada ayrı bir yer tutmaya başlıyor. Nitekim COP 28'de Çok Taraflı Kalkınma Bankaları'nın (ÇTKB) önemli gündem maddelerinden biri doğa pozitif finansmandı. Doğa pozitif finansmana yönelik ortak prensiplerini yayınlayan ÇTKB'ler (European Investment Bank, 2023), COP 28'deki panellerde de, bu alanda önümüzdeki dönemde güçlü ilerleme kaydedileceğine işaret ettiler.

Doğa pozitif, onarıcı ve biyoçeşitliliği koruyan finansmanın tahvil piyasalarında hali hazırda ağırlığının arttığı da görülüyor. 2020 yılında biyoçeşitliliği koruma temelli tahvillerin toplam ihraçlardaki payı %5 seviyesindeyken, 2023 yılında %16'ya yükseldiği görülüyor (Sustainable Fitch, 2023). Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF) ise 2024 yılının ilk çeyreğinde toplam Çevre, Sosyal ve Yönetişim (ESG) odaklı borçlanma aracı ihraçlarında doğa ve biyoçeşitlilik bağlantılı araçların %30'luk bir pay aldığına işaret ediyor (Institute of International Finance, 2024). İklim değişikliği ve biyoçeşitlilik kaybından en fazla etkilenen ülkelerin mali baskınlık yaratmadan aksiyon alabilmesini sağlamaya dönük "İklim için Borç Takası" (Debt for Climate Swaps) uygulamalarının yanında "Doğa İçin Borç Takası" (Debt for Nature Swaps) uygulamaları da yer bulur hale geldi (Georgieva, Chamon, & Thakoor, 2022). Bu alandaki bir başka finansman kanalı da biyoçeşitlilik kredileri. Karbon kredilerine ilişkin tartışmalar sürerken, biyoçeşitlilik kredileri ile bu alana yapılacak yatırımlara destek yaratılmaya çalışılıyor. Dünya Ekonomik Forumu biyoçeşitlilik kredileri piyasasının 2030 yılında 2 milyar dolara, 2050 yılında ise 69 milyar dolara kadar çıkabileceğine işaret ediyor (World Economic Forum, 2023).

Yapısal Kırılma, Kurumsal Kapasite Geliştirilmesini Gerektiriyor

Önce amaç genişler. Bugün iklim kriziyle mücadele amacının yeterli olmadığı, ekosistem krizi perspektifinin, amacın önemli bir ögesi haline geldiğini görüyoruz. Kaynakların sürdürülebilir kullanımından, onarıcı ve doğa pozitif yaklaşıma doğru bir geçiş var. Birincil olarak emisyon azaltım ve uyum yatırımlarını önceleyen yaklaşımdan; bu yatırımların doğa üzerindeki yan etkilerini de dikkate alarak yönetmeye odaklanan bir yaklaşıma doğru evriliyoruz.

Doğa pozitif perspektif, bakış açımızı değiştirmemizi gerektiriyor. Bu değişim gerçekleştikçe yeni hedefler belirlenecek, bu alanda çalışıldıkça bu hedeflerin hangi göstergelerle izleneceği kararlaştırılacak, sonraki aşamada da bu göstergelerin hangi metriklerle ölçüleceği netleşecek.

Kaynak: Yazar tarafından görselleştirilmiştir.

Bu dönüşüm elbette zaman alacak. Ancak kalkınma alanındaki aktörler geçtiğimiz yıllarda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve iklim gibi temaları geliştirme ve finansman ile ilişkilendirme konusunda önemli tecrübe edindi, dönüşüme liderlik etme ve yönetme kapasitesi geliştirdi. Bu alanda geliştirilen kurumsal kapasite, doğa pozitif bir çerçeveye geçişin, geçmiş dönüşüm tecrübelerinden daha hızlı olmasına imkân tanıyacaktır. Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Sınırdaki Karbon Düzenlemesi tartışmalarına Aralık 2019'da başladığımızı hatırlarsınız.

Bu sürecin uygulamaya geçmeyeceğini ya da çok uzun vadede somuta döneceğini düşünen paydaşlarımız vardı. Ama zaman hızlı geçti ve bugün raporlama yükümlülüğü ile karşılaşırken, uzak olmayan bir gelecekte de finansman yüküyle karşılaşacağız.

Bu nedenle dönüşümün yönünü anlayıp bu alanda kurumsal kapasite geliştirmek için, perspektifi değiştirmek için doğru zaman, şimdi!

N İ T E K İ M

- △ Üretim sürecinde doğrudan ve dolaylı olarak doğadan destek alıyor, ekosistem hizmetlerinden faydalanıyoruz.
- △ Ekosistem hizmetlerini kullanmanın bedelinin sınırlı yani "yükte hafif" olduğu, bu hizmetlerin yokluğunun ise "pahada ağır" sonuçlar yaratabileceği biliniyor.
- △ Mevcut üretim yapısında doğal sermaye erozyona uğruyor ve ekonomik büyüme-doğal sermaye ödünleşmesinin sınırlarına ulaşıyoruz.
- △ Doğanın tahrip edilmesi hem toplumsal refah göstergeleri hem de makro ve finansal istikrar üzerinde riskler yaratıyor.
- △ Bu risklerin yönetilebilmesi ve azaltılabilmesi için ihtiyaç duyulan "doğa pozitif" çerçeve sürdürülebilirlik ve iklim krizinin ötesinde, onarıcı (regenerative) bir yaklaşımı gerektiriyor.
- △ Finansmanda doğaya hasar vermeyen, ekosistemi onaran, biyoçeşitlilik kaybı yaratmayan yatırımların finansmanı ajandada yer tutmaya başlıyor.
- △ Doğa pozitif perspektif, bakış açımızı değiştirmemizi ve bu yönde bir kurumsal kapasite yaratılmasını gerektiriyor.

Referanslar

Ermgasse, S., Howard, M., Bennun, L., Prue, A., Joseph, B., Loveridge, R., . . . Malcolm, S. (2022, December). Are corporate biodiversity commitments consistent with deliering 'nature-positive' outcomes? A review of 'nature-positive' definitions, company progress and challenges. *Journal of Cleaner Production*, 379.

European Investment Bank . (2023). *MDB Common Principles for Tracking Nature-Positive Finance*. G7. (2021). *G7 2030 Nature Compact*.

Georgieva, K., Chamon, M., & Thakoor, V. (2022, December 14). *Swapping Debt for Climate of Nature Pledges Can Help Fund Resilience*. *IMF Blog*.

Institute of International Finance. (2024, March 28). *A "Why Not" Moment for Biodiversity Investment*. *IIF Green Weekly Insight*.

PWC. (2023). *Managing Nature Risks: From Understanding to Action*.

Richar, Richardson, K., Steffen, W., Bendtsen, J., Cornell, S. E., Donges, J. F., & Drüke, M. (2023). *Earth beyond six of nine planetary boundaries*. *Science Advances*, 9(37).

Sustainable Fitch. (2023). *Biodiversity in ESG: State of the Sustainable Finance Market*.

Swiss Re. (2020). *Biodiversity and Ecosystems Services Index: Measuring the Value of Nature*.

TSKB Ekonomik Araştırmalar. (Aralık 2023). *Ekosisteme Dair*.

Tur, F., & Hakyemez, C. (2023). *Marakeř'ten Dubai'ye Yapısal Kırılmanın İzleri: Cop 28'de Resmi Müzakerelerin Ötesinde Ne Oldu? TSKB Ekonomik Araştırmalar*.

UN Environment Programme. (2023). *State of Finance for Nature*.

Ünüvar, B. (2023, Ekim 02). *Yeni Ay*.

Voegele, J. (2021). *We Can No Longer Grow Our Economies by Degrading Our Natural Capital*. *World Bank Blogs*.

World Bank. (2021a). *The Economic Case for Nature*. Washington DC.

World Bank. (2021b). *The Changing Wealth of Nations 2021: Managing Assets for the Future*. World Bank.

World Bank. (2023). *Biodiversity and Finance: A Preliminary Assessment of Physical Risks for the Banking Sector in Emerging Markets*. World Bank.

World Economic Forum. (2020). *The Future of Nature and Business*. WEF.

World Economic Forum. (2023). *Biodiversity Credits: Demand Analysis and Market Outlook*. WEF.

Ekonomik Araştırmalar
ekonomikarastirmalar@tskb.com.tr

Meclisi Mebusan Caddesi No. 81
Fındıklı İstanbul 34427, Türkiye
T: +90 (212) 334 50 41 F: +90 (212) 334 52 34

TSKB Ekonomik Araştırmalar ürünlerine ulaşmak için aşağıdaki karekodu kullanabilirsiniz:

Dr. Burcu Ünüvar, SCR

Direktör
Bařekonomist

unuvarb@tskb.com.tr

Dr. Feridun Tur, SCR

Ekonomik Araştırmalar Müdürü

turf@tskb.com.tr

řakir Turan

*Ekip Lideri
Makroekonomi ve Finansal Piyasalar*

turans@tskb.com.tr

Can Hakyemez

*Ekip Lideri
Enerji ve Kaynak Araştırmaları*

hakyemez@tskb.com.tr

Dr. Buket Alkan

Yönetici
Kalkınma Ekonomisi

alkanb@tskb.com.tr

Cem Avciođlu, SCR

Yönetici
Kalkınma Ekonomisi

avciogluc@tskb.com.tr

Dr. Emre Aylar

Yönetici
Makroekonomi ve Finansal Piyasalar

aylare@tskb.com.tr

Bařak Toprakcı, SCR

Uzman Yardımcısı
Enerji ve Kaynak Araştırmaları

toprakcib@tskb.com.tr

Ezgi İpek

Uzman Yardımcısı
Enerji ve Kaynak Araştırmaları

ipeke@tskb.com.tr

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
www.tskb.com.tr

T: +90 212 334 50 50 F: +90 212 334 52 34

E: info@tskb.com.tr